

Handelsovereenkomst tussen het Koninkrijk der Nederlanden, het Koninkrijk België en het Groothertogdom Luxemburg enerzijds en Japan anderzijds, op 8 oktober 1960 te Tokio gesloten.

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE
ZAKEN

Nr. 1

Ter griffie van de Tweede Kamer der Staten-Generaal
ontvangen: 19 juni 1961.

De wens, dat deze overeenkomst aan de uitdrukkelijke goedkeuring van de Staten-Generaal zal worden onderworpen, kan door of namens de Kamer of door ten minste dertig leden der Kamer of door de Gevolmachtigde Minister van Suriname, onderscheidenlijk van de Nederlandse Antillen te kennen worden gegeven uiterlijk op 19 juli 1961.

's-Gravenhage, 5 juni 1961.

Ter voldoening aan het bepaalde in artikel 60, lid 2, en onder verwijzing naar artikel 61, lid 3, van de Grondwet, alsook naar artikel 24, eerste lid, van het Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden, de Raad van State van het Koninkrijk gehoord, heb ik de eer U Hoogedelgestrenge hiernevens de tekst en de vertaling in het Nederlands van de op 8 oktober 1960 te Tokio gesloten Handelsovereenkomst tussen het Koninkrijk der Nederlanden, het Koninkrijk België en het Groothertogdom Luxemburg enerzijds, en Japan anderzijds, met Protocollen, Vastgestelde Notulen en brieven (*Trb.* 1960, 152) over te leggen¹⁾.

Een toelichtende nota bij de overeenkomst gelieve U Hoogedelgestrenge hiernevens aan te treffen.

Wat het Koninkrijk der Nederlanden betreft, zal de overeenkomst voor het gehele Koninkrijk gelden.

Aan de Gouverneurs van Suriname en van de Nederlandse Antillen is verzocht, bovengenoemde stukken op 19 juni 1961 over te leggen aan de Staten van Suriname, onderscheidenlijk van de Nederlandse Antillen.

De Gevolmachtigde Ministers van Suriname en van de Nederlandse Antillen zijn van de overlegging in kennis gesteld.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
J. LUNS.

TOELICHTENDE NOTA

A. Algemeen

Met de inwerkingtreding van de op 8 oktober 1960 te Tokio ondertekende Benelux-Japanse Handelsovereenkomst zal een einde komen aan de sinds de Tweede Wereldoorlog bestaande situatie, waarbij het handelsverkeer tussen de Beneluxlanden en Japan op autonome wijze, d.w.z. door het afgeven van in- en uitvoervergunningen naar eigen goeddunken, verliep.

Het economisch en maatschappelijk leven in Japan was na de Tweede Wereldoorlog geheel ontwricht. Eerst in het fiscale jaar 1959 overschreed de omvang van de Japanse uitvoer het gemiddelde van de jaren 1934—1936. Ook thans is het aandeel van Japan in de wereldhandel lager dan vóór de oorlog. Het is voor Japan van het grootste belang, zijn uitvoer in versterkte mate op te voeren. De Japanse handelspolitiek is dan ook in eerste instantie hierop gebaseerd.

De handelsbetrekkingen tussen het Koninkrijk der Nederlanden en Japan, die tengevolge van de Tweede Wereldoorlog waren verbroken, werden in 1951 opnieuw aangeknoopt. Op 13 april van dat jaar sloten het Koninkrijk der Nederlanden en de namens bezet Japan handelende „Supreme Commander of the Allied Powers (S.C.A.P.)” een Handelsovereenkomst (*Trb.* 1951, 50 en *Trb.* 1952, 13) en een Financiële Overeenkomst (*Trb.* 1951, 51, *Trb.* 1952, 14, *Trb.* 1957, 85) ter regeling van het handels- en betalingsverkeer. Na de ondertekening van het Vredesverdrag met Japan (laatstelijk *Trb.* 1954, 170) o.a. door het Koninkrijk der Nederlanden op 8 september 1951, werd bij briefwisseling van 8 november 1951 deze Handels- overeenkomst en Financiële Overeenkomst door de nieuwe Japanse Regering erkend. Aangezien blijkens artikel 7, lid a, van het Vredesverdrag het Koninkrijk der Nederlanden vóór 17 juni 1953 Japan ervan moest verwittigen, of het Verdrag van handel en scheepvaart van 6 juli 1912 (laatstelijk *Trb.* 1954, 168), dat als gevolg van de Nederlandse oorlogsverklaring aan Japan

¹⁾ Nedergelegd ter griffie, ter inzage van de leden.

Aan
de Heer Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal

werd geschorst, diende te herleven, heeft de Regering op 29 mei 1953 een daartoe strekkende nota gericht tot de Japanse Regering, welke op 16 juli 1953 door de Japanse Regering werd bevestigd.

De herleving (welke, wat het Koninkrijk betreft alleen betrekking had op Nederland) werd noodzakelijk geoordeeld, omdat bij gebreke daarvan verschillende facetten in het handelsverkeer tussen Nederland en Japan ongeregeld zouden blijven. In genoemde nota werd duidelijk gesteld, dat een herziening onderscheidenlijk aanpassing van het Verdrag te gelegener tijd zou dienen plaats te vinden. Voorts werd uitdrukkelijk gestipuleerd, dat de handelsbetrekkingen tussen Nederland en Japan geregeld zouden blijven door de Handels-overeenkomst van 1951.

Overeenkomstig het Protocol van Genève van 7 juni 1955 inzake de voorwaarden tot toetreding van Japan (vergelijk aantekening in *Trb.* 1956, 37, blz. 17) worden de bepalingen van het G.A.T.T. door Japan sedert 10 september 1955 voorlopig toegepast. Bij dat Protocol zijn de Beneluxlanden geen partij, aangezien zij een beroep op artikel XXXV van het G.A.T.T. hebben gedaan. Reden voor genoemd beroep was het feit, dat het G.A.T.T. onvoldoende garanties biedt voor een onvoorwaardelijke toepassing van haar bepalingen jegens Japan. Bij het beroep werd de mogelijkheid van een latere intrekking daarvan, zulks als gevolg van de ontwikkeling der Japanse economie, niet uitgesloten. Ook andere Westeuropese landen hebben jegens Japan een beroep op artikel XXXV van het G.A.T.T. gedaan.

Voor een aantal produkten werden bij invoer uit Japan in Nederland restricties toegepast teneinde marktverstoring door excessieve invoer of invoer tegen abnormaal lage prijzen te voorkomen. Omgekeerd ondervond Nederland bij de uitvoer naar Japan in enkele gevallen moeilijkheden daar de Japanse autoriteiten invoervergunningen weigerden. Een en ander verhinderde niet, dat het handelsverkeer zich geleidelijk ontwikkelde, hetgeen moge blijken uit onderstaand overzicht.

	Japanse uitvoer naar Nederland	Nederlandse uitvoer naar Japan
	(× 1000 gld.)	
1951	38 320	12 851
1952	28 522	15 451
1953	27 214	39 684
1954	31 702	35 795
1955	67 460	36 572
1956	69 400	38 610
1957	99 363	54 027
1958	111 941	49 600
1959	72 282	76 612

De handelsbalans vertoonde in de meeste jaren een passief saldo voor Nederland, waartegenover het dienstenverkeer (zee- en luchtvrachten, royalties, enz.) een actief saldo oplevert, hetgeen moge blijken uit de onder volgende cijfers:

	Ontvangsten	Uitgaven
	(x milj. gld.)	
1951	0,7	0,3
1952	5,-	1,-
1953	14,-	4,-
1954	20,-	5,-
1955	28,-	9,-
1956	38,-	12,-
1957	37,-	13,-
1958	35,-	9,-
1959	45,-	11,-

(Vóór 1956 hadden de cijfers alleen betrekking op betalingen over de monetaire rekening met Japan).

In verband met het streven van de Japanse Regering naar multilateralisatie van het betalingsverkeer werd op haar verzoek de Financiële Overeenkomst van 1951 vervangen door de op 28 mei 1957 te 's-Gravenhage ondertekende Betalingsovereenkomst tussen het Koninkrijk en Japan (*Trb.* 1957, 86 en

Trb. 1958, 7), welke werd gekenmerkt door een multilaterale betalingsregeling in transferabele guldens of ponden sterling.

De autonome regeling van het handelsverkeer kon uiteraard geen blijvende grondslag vormen, terwijl zowel van Japanse als van Amerikaanse zijde voortdurend drang werd uitgeoefend op de landen, die tegenover Japan een beroep op artikel XXXV van het G.A.T.T. hadden gedaan, om besprekingen te openen tot intrekking van dit beroep¹⁾. Een nieuw aspekt ontstond voorts door de inwerkingtreding, op 1 januari 1958, van het op 25 maart 1957 te Rome gesloten Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap (laatstelijk *Trb.* 1957, 249).

Van de zes Lid-Staten hebben immers de Bondsrepubliek Duitsland en Italië tegenover Japan geen beroep op artikel XXXV van het G.A.T.T. gedaan. De aldus bestaande ongelijkheid tussen de E.E.G.-partners vormt een belemmering voor de totstandkoming van een gemeenschappelijke E.E.G.-handelspolitiek.

Uit het voorgaande moge blijken, dat een situatie waarin de Beneluxlanden gedwongen zouden worden het beroep op artikel XXXV van het G.A.T.T. in te trekken, niet denkbeeldig is. Mede met het oog hierop zullen de Beneluxlanden gedurende de werking der onderhavige Handelsovereenkomst, welke als overgangsstadium naar een latere regeling in multilateraal verband is te beschouwen, de G.A.T.T.-beginselen zo dicht mogelijk trachten te benaderen, waardoor de gevolgen van het beroep zoveel mogelijk beperkt blijven. Het probleem toch van de Japanse concurrentie op de Westeuropese markten kan op den duur niet meer bilateraal worden opgelost. Indien een voldoende aantal landen de grenzen openstelt voor de Japanse produkten zal dit ertoe kunnen bijdragen het marktverstoring effect van invoer in excessieve hoeveelheden en/of tegen abnormaal lage prijzen op te vangen; door spreiding zal de concurrentie ervan afnemen. Waarschijnlijk zal in het kader van de E.E.G. of van het G.A.T.T. het Japanse probleem tot een oplossing kunnen worden gebracht. Een commissie („G.A.T.T. commission IV”) zal dit probleem in studie nemen.

In de Overeenkomst zal de Nederlandse industrie bescherming vinden tegen overmatige concurrentie. Het gevaar voor marktverstoring op langere termijn zal voortdurend de speciale aandacht van de Regering hebben.

Zoals hiervoren uiteengezet, mag met enig vertrouwen worden verwacht, dat op de duur de Japanse concurrentie op de Westeuropese markt doeltreffend zal kunnen worden opgevangen.

Het aangaan van een driejarige overeenkomst met „ontsnappingsclausule” betekent een compromis tussen het Beneluxbelang, dat het meest gebaat is bij een langdurige handels-overeenkomst, waarin een „ontsnappingsclausule” is opgenomen en de Japanse wens slechts een overeenkomst voor één jaar te sluiten, waarna eventueel opnieuw onderhandelingen zouden moeten plaatsvinden, in het bijzonder ten aanzien van de handhaving van de „ontsnappingsclausule”.

Voor zover de onderscheidene op 8 oktober 1960 te Tokio tot stand gekomen documenten afzonderlijk toelichting behoeven, moge het volgende dienen.

B. Handelsovereenkomst

In *artikel 1* wordt het beginsel van de meestbegunstiging voor tarieven, heffingen, interne belastingen en de daarop betrekking hebbende formaliteiten vastgelegd, in aansluiting bij hetgeen reeds in 1955 ten tijde van de inroeping van artikel XXXV aan Japan bij briefwisseling was toegezegd. De tekst komt overeen met die van artikel I van het G.A.T.T. De behandeling op grond van het beginsel van de meestbegunstiging is uiteraard wederkerig. Voor de goede orde moge worden opgemerkt, dat artikel I Japan geen recht geeft, vrijstelling van de afgifte van in- en uitvoervergunningen te eisen, indien deze aan een ander land wel zou zijn verleend.

¹⁾ Behalve de Beneluxlanden waren dit de volgende landen: Engeland, Frankrijk, Oostenrijk, Australië, Nieuw-Zeeland, Ghana, Nigeria, Rhodesia, Zuid-Afrika, Cuba en Haïti.

Artikel II

Zoals bekend hebben de Beneluxlanden sinds enige jaren afstand gedaan van het recht van beroep op betalingsbalans-moeilijkheden. Japan heeft dit recht voorshands nog wel.

Op grond van de bepalingen van artikel II zal Japan aanspraak kunnen maken op de door de Beneluxlanden aan andere partijen bij het G.A.T.T. verleende liberalisatie. Omgekeerd is Japan verplicht, de uitzonderingen, welke in het Japanse invoersysteem in de geliberaliseerde sector nog voor enkele Beneluxprodukten bestaan, te laten vervallen. De Beneluxlanden zullen op volkomen gelijke wijze met andere landen kunnen deelnemen in de globale invoercontingenten in Japan.

Uit *artikel III* spreekt de wil om de G.A.T.T.-behandeling zoveel mogelijk te benaderen.

Het tweede lid bevat een vrijwaringsclausule met betrekking tot de rechten die het beroep op artikel XXXV van het G.A.T.T. oplevert. Japan was op deze clausule bijzonder gesteld.

Artikel IV behelst een scheepvaartclausule, welke is geïnspireerd door artikel 1, lid b, van het op 6 maart 1948 te Genève gesloten Verdrag nopens de Intergouvernementele Maritieme Consultatieve Organisatie (laatstelijk *Trb.* 1958, 128), waarbij zowel Japan als Nederland en België partij zijn.

C. Protocolen

Paragraaf twee van het *eerste* Protocol is een toepassing van artikel V van het onderhavige Handelsverdrag.

In het *tweede* Protocol is een „ontsnappingsclausule”, een essentieel onderdeel van de ganse regeling, voor de gehele invoer uit Japan vervat. Partijen mogen maatregelen treffen teneinde marktverstoring ten gevolge van excessieve invoer of invoer tegen abnormaal lage prijzen te voorkomen, waarbij de mogelijkheid bestaat in dringende gevallen, waarbij de afloop der consultaties genoemd in paragraaf 1, niet kan worden afgewacht, direct in te grijpen. Deze clausule vormt een uitzondering op de meestbegunstigingsclausule, welke in artikel II van de Handelsovereenkomst is belichaamd.

Het bepaalde in paragraaf 4 van Protocol II komt overeen met een desbetreffende bepaling in het G.A.T.T.

Paragraaf 6 van het Protocol II vormt de grondslag van de hierna bij de Vastgestelde Notulen te bespreken invoercontingenten.

D. Vastgestelde notulen. („Agreed Minutes”)

Bij deel B, paragraaf 1, van de vastgestelde notulen zij aangekend, dat Japan de bestaande bilaterale contingenten wilde beëindigen, in overeenstemming met de beginselen van het G.A.T.T. en het Internationale Monetaire Fonds, welke het bestaan van contingenten in strijd achten met het non-discriminatieprincipe. Geconstateerd werd dat de Japanse Regering doende is het invoerregime te vereenvoudigen. Ten tijde van de onderhandelingen viel ca. 40 pct. van de invoer onder het „automatic approval system”, welk stelsel gelijk te stellen is met onze liberalisatie; sindsdien is dit percentage gestegen tot 44 pct. Afgezien van enkele bijzondere invoerregelingen („retention system”, „barter system”, „automatic fund allocation system”), welke binnenkort zullen worden afgeschaft, valt de overige invoer onder het „fund allocation system”. Bij dit stelsel vindt de invoer praktisch geheel plaats op globale contingenten, welke non-discriminatoir zijn, hoewel bij de uitvoering van het systeem mogelijkheden tot discriminatie aanwezig zijn.

Sinds de aanvang van dit jaar gaat Japan in versnelde mate over tot uitbreiding van de liberalisatie, mede in verband met de verbeterde financiële situatie in het land. Tijdens de onderhandelingen werd een 3-jarig plan voor verdergaande liberalisatie tot ca. 80 pct. door de Japanse Regering ingediend.

Op grond van het voorgaande was het voor de Beneluxlanden niet mogelijk verder aan te dringen op bilaterale contingenten (die de Beneluxlanden nimmer gehad hebben), te

meer daar het Verenigd Koninkrijk voor het merendeel en de Bondsrepubliek Duitsland ten volle van hun bestaande bilaterale contingenten hadden moeten afzien. Dit zo zijnde werd onderzocht, welke eventuele andere garanties zouden kunnen worden verkregen ter bescherming van de Beneluxuitvoer. Na een grondige bestudering van het Japanse invoerregime bleek, dat hiervoor geen mogelijkheid aanwezig was en dat moest worden volstaan met het vastleggen van enkele algemene verklaringen en toezeggingen der Japanse Regering met betrekking tot de vaststelling der globale contingenten en de deelneming daarin door de Benelux, waarbij in het bijzonder het belang van de z.g. „new-comers” in aanmerking zal worden genomen.

Naast deze algemene verklaringen, die in dit deel van de vastgestelde notulen zijn opgenomen, werden door de Japanse delegatie concrete toezeggingen gedaan voor de liberalisatie van enkele niet onbelangrijke uitvoerprodukten der Beneluxlanden en zullen voor een aantal andere belangrijke artikelen vergunningen worden verstrekt binnen het kader van ruim gestelde invoerramingen.

Alles tezamen mag worden aangenomen, dat onder deze omstandigheden voldoende ontwikkelingsmogelijkheden voor de uitvoer der Beneluxlanden aanwezig zijn. Het zal de taak van het bedrijfsleven zijn, de nodige activiteit te betonen ten einde door tussenkomst van in Japan gevestigde agenten/importeurs een aandeel in de Japanse markt te verkrijgen.

Het is de bedoeling, de in Protocol II opgenomen „ontsnappingsclausule” zo min mogelijk in te roepen. Aan de andere kant heeft de ervaring van de laatste jaren geleerd, dat voor een aantal Japanse produkten, voornamelijk in de textielsector, het gevaar van marktverstoring reeds aktueel is.

Voor deze produkten wordt sinds jaren een autonome contingentering toegepast. Deze invoerrestricties zullen nog niet kunnen worden gemist. Ten einde te voorkomen, dat reeds direct na de inwerkingtreding van de Overeenkomst voor deze produkten de „ontsnappingsclausule” zou moeten worden ingeroepen, is de Japanse delegatie medegedeeld, dat voor de op een bijgevoegde lijst opgenomen produkten de invoer zal worden beperkt tot de daarachter vermelde hoeveelheden c.q. bedragen. Deze hoeveelheden en bedragen houden een zekere verruiming van de invoer in. Het is uiteraard mogelijk aan deze lijst nieuwe produkten toe te voegen, indien marktverstoring wordt geconstateerd. In dat geval zal een plafond voor de invoer uit Japan moeten worden overeengekomen. Na verloop van een jaar zal genoemde lijst van produkten opnieuw met Japan worden besproken ten einde te onderzoeken, welke contingenten kunnen worden verhoogd dan wel geheel afgevoerd. Duidelijk is gesteld, dat, indien op dat tijdstip niet aan de Japanse wensen zou kunnen worden tegemoetgekomen, zulks Japan niet het recht verleent retaliatie-maatregelen te nemen.

De mogelijkheid tot overschrijding van de contingenten zal in welwillende overweging worden genomen. De Beneluxdelegatie heeft voorts verklaard, ten aanzien van deze contingenten een liberaal standpunt in te nemen.

Een Japans voorstel om ten aanzien van de zogenaamde gevoelige produkten een vrijwillige uitvoerbeperking toe te passen, op gelijke wijze als zulks onder meer geschiedt bij uitvoer van een aantal produkten naar de Verenigde Staten van Amerika, Canada, Australië en Zwitserland, werd afgewezen, daar dit voor de Beneluxlanden en wel speciaal voor Nederland, gezien de grote transitohandel en het veredelingsverkeer, belemmerend zou werken.

De Minister van Economische Zaken,
J. W. DE POUS.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
J. LUNS.

De Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken,
TH. H. BOT.